

## Születés\*

*„...életem nagy misztériuma, és hálás vagyok a sorsnak, hogy anyanyelvem a gyönyörű magyar. Az egyetlen nyelv, amelyen mindent el tudok mondani, ami érthető és érthetetlen az életben. És hallgatni is csak magyarul tudok.”*  
(Márai Sándor)

Kezdetben voltak a hangok, bár őket alig vetjük észre. Olyan halkán és finoman jöttek a világra, mint a lehelet, akkor figyeltünk föl rájuk, amikor egy-egy szóból hiányozni kezdtek.

Aztán megszülettek a szavak. Nem szótagok, valódi szavak, igaz, még pittyegve, mint amikor a cinkék beszélgetnek. Elsőül a főnevek, a tárgyak sima neve, az alanyeset, utána a tárgyrag, a tárgyeset, s ez már konkrét akarát. Gyorsan csatlakozott hozzá a személyrag, s meglett az első szituációs mondat: kezedet. Az igék eleinte egyes szám harmadik személyben használatosak, s furcsa módon nagyon korán megszületett a fél, megtestesült bizonyítékaként a jelen idejű testetlen irtózatnak.

A nyelvtan ugyanúgy tántorog, botladozik, próbálkozik, nekifog és újrakezd, mint amikor egy éve a lábacsok járnak tanultak. Megjelent a múlt idő, csak néha elszabadul, megszalad, és kibontototta, kipattintototta, bepattintototta lesz belőle; az l és az r még mindig engedetlen, j-vé változik, helyet cserél, kimarad, de valóságos diadal, amikor végre megkapatintotta – még mindig harmadik személyben – azt, amit nem volna szabad, mi meg csak tanakodhatunk, hogy került az r helyére t. A háta még áta, de akad már némi h a habjoghurtban, s lassan a lába sem egyértelműen jába már. A vadcsica fajka még jompos, és a fránya névelők zűr-zavarosak: zörög a zavar a lábunk alatt, ebrán lépkedünk át, mert csak ott szabad, a két bors ökröcskének a játszótéren – mindenki nagy ámulatára – zigája van, a képen pedig Oli bácsi eteti Zasztoj kutyát (merthogy az eb törzskönyvezett, nemes állat, és Asztornak keresztelték, ahogy dukál). Ebrában, Karcsiban valami csoda folytán már hallatszik az r, csak az l nem adja be a derekát, vele a legnehezebb bol-

dogulni, Zsuzsának még mindig csak és egyértelműen puji kutyája van.

Ez, az; itt, ott már a helyére került, de a személyes névmások kifognak az emberen. Honnan tudhatná a még nem is kétéves, hogy ki az én, és ki a te, amikor hol azt mondom: én, hol azt, hogy te; az ő pedig nincs is, nem létezik.

A kicsinyítő képző hat, alkot és gyarapít a mamaka, tataka formában, sőt fejlődik, kedveskedő továbbképzése a -ca, lásd: anyucica, apucica, s ez már hasonlóság, és a cicára utal, amit nagyon szeretünk. Lassan, végtelenül óvatosan, szinte megfontolva minden szótagot, lélegzetvételi szünetek után araszolgatja egymás mellé: Cicának van bundája, puha (nini egy fél h), nem fázik óban. Összetett mondat, ha kezdetleges is, ám a helyhatározórag és a birtokviszony jelölése hibátlan. A szavakban rejlő játékosság immár nyilvánvaló, a haja szösz-möszi lett, a neve Zsuzsanna-manna-manóka.

A nyelvi réteg tökéletesen alakul. Otthon még gyermeknyelven csecse a kislány, vendégségben már csinos; amikor rányitom az ajtót, hangos szíával köszön, de a lépcsőházban már a csokolomot suttogja; nyúl a lámpa után, és mosolyogva súgja: nono, de idegenben azt mondja: Ezt nem szabad. Nézi, nézi a fényképet, és elhangzik a másik tökéletesen egyeztetett állító mondat: Ezek fiúk. A nyelvi kifejezés egyre jobban tükrözi a valóságot, A hóban van senki szépen transzformálódott A hóban nincs senkivé.

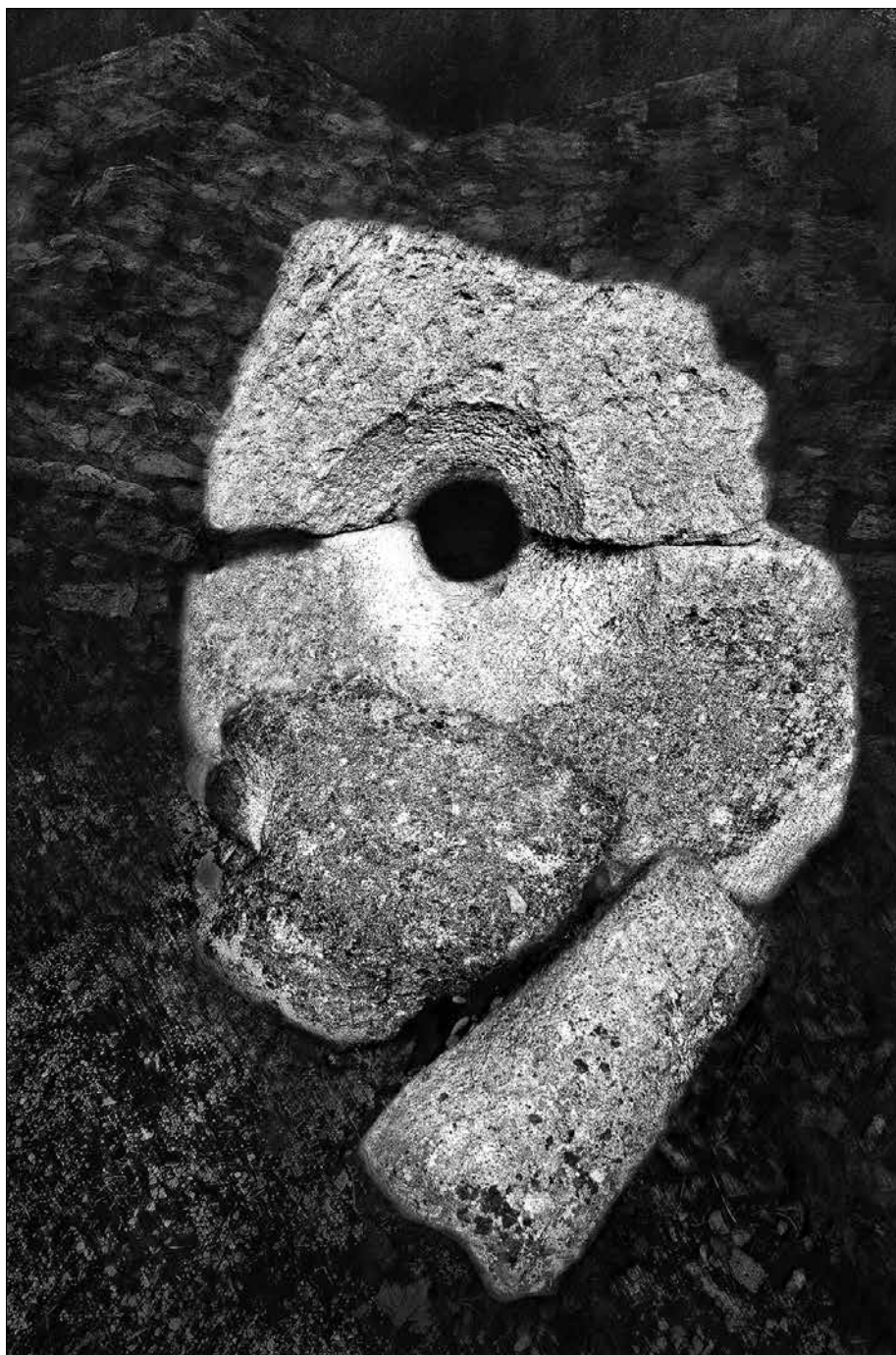
A mondatok már csengve-bongva gördülnek, de a szavak egyelőre rakoncátlanok, nehezen adják meg magukat. A hasonlóság miatt a gyerek még mindig összeszimatozza magát, a cica meg maszatozza a cipőt, és a mandarin is keveredik a margarinnal, ám ennek hamar vége

lesz. A hangátvetés szépségesen szép példája a szemügev, nem hiba, nyelvi szint; hangzóátvető szavaink a mai napig vannak. A nyelv ősi, ki tudja, mióta élő és ható szabályai működnek, keresik helyüket, és rögzülnek a fülem hallatára. Mint amikor valaki magyar népdalt énekel.

Révületben vagyok, ez maga a teremtés. Ámulva figyelek; mint ősi, örök, emberi erő lüktet, alakul és alakít a készítés; mint a nyíló virág ki-

bomlik a beszéd; nem értem, csak érzem a szent titkot, megadatott: a szemem láttára ismét születik a csoda, az életnek talán a legszebb csodája, az anyanyelv.

\* *Ezzel az esszével köszöntjük a július 7-én 80. születésnapját ünneplő szerzőt (Elszakított föld, Forum, 2007).*



Termékenységvarázsló kövek